

چالش‌های قانونی در داروخانه ها

دکتر فرامرز ابراهیمی فلاح طلب

متخصص پزشکی قانونی و سم شناسی بالینی

- شناخت مسئولیت در هر حرفه ای ضروری است و همواره موجب می شود به حقوق خود و حقوق دیگران را محترم بشماریم.
- این شناخت از یکسو در عمل باعث جبران خسارت به زیان دیده و از سویی دیگر با نقش بازدارندگی ، باعث ایجاد آرامش در جامعه می شود و به ما این امکان را می دهد که بتوانیم از حقوق خود دفاع کنیم.
- از منظر حقوق ، بطور کلی هیچکس حق ندارد سلامتی و زندگی دیگران را به خطر بیاندازد و می بایست در اعمال و رفتار خود جانب احتیاط را رعایت نموده و از مقررات شغلی خود عدول ننماید.
- بنابراین به محض اینکه حقی از بین رفت و زیانی به شخصی وارد شد ، باید خسارت جبران گردد.

• **قاعده اتلاف:** به موجب این قاعده، تلف مال غیر موجب ضمان و مسئولیت می شود و عامل زیان ملزم به جبران خسارت وارد به دیگران است.

• **قاعده تسبیب:** هر کس برای تلف مال غیر سبب سازی کند ضامن و مسئول جبران خسارت وارد به دیگران است. فرق این قاعده با قاعده ی اتلاف در این است که در قاعده ی اتلاف عامل زیان به طور مستقیم و بدون واسطه موجب خسارت دیگری می شود. در حالی که در قاعده ی تسبیب، عامل زیان مسبب و محرک ایجاد خسارت است و به طور غیرمستقیم در ورود زیان دخالت دارد.

مسئولیت

- مسئولیت به معنای موظف بودن به انجام امری و متعهد بودن می باشد.

- ذاروسازان مانند سایر کادر درمان از نظر قانونی مسئول خطاهای خود هستند بنابراین اگر غفلت ، عدم مهارت و سهل انگاری آنان در ارائه خدمت و عدم رعایت مقررات دولتی و موازین پزشکی سبب خسارت دیدن و ضرر بیماران گردد باید خسارت را جبران کنند.

- در اصطلاح حقوقی، مسئولیت عبارت است از تعهد قانونی شخص بر رفع ضرری که به دیگری وارد کرده است ؛ خواه این ضرر ناشی از تقصیر خود وی یا ناشی از فعالیت او باشد.

- در ارتباط با زیان های ناشی از حوادث اتفاقی و اشتباهات انسانی، ممکن است اثر بازدارندگی شناخت مسئولیت، چندان قابل توجه نباشد زیرا در دنیای امروز در بیشتر موارد "حادثه" و "اشتباه" نتیجه ی گریز ناپذیر نقص انسان و استفاده از ماشین است و نمی توان از آن دوری کرد.
- در صورت نبودن مسئولیت مدنی افراد تنها منافع خود را در نظر می گیرند و خواسته های شخصی خود را به ایمنی دیگران ترجیح خواهند داد.
- ضمانت اجرایی مسئولیت مدنی افراد را و می دارد تا به منافع دیگران توجه کنند و همواره رفتاری را که از نظر اجتماعی مطلوب است در پیش گیرند.
- این امر در، دراز مدت میزان خسارت ناشی از آن را به میزان قابل توجهی کاهش خواهد داد.

- به عنوان نمونه داروی تالیدومید (Thalidomide) برای نخستین بار در دهه ۱۳۶۶ به عنوان آرامبخش در کشورهای اروپایی تولید شد. ابتدا گمان می رفت که دارویی بی خطر است و به همین دلیل برای زنان بارداری که از تهوع و بی خوابی رنج می بردند تجویز می گردید

- اما بعد معلوم شد که نوزادان متولد شده از زنانی که در سه ماهه اول بارداری از این دارو استفاده کرده اند دچار نقایص بدنی شدند. این امر منجر به طرح دعاوی زیادی علیه تولید کنندگان داروی مزبور گردید.

- الزام تولید کنندگان این دارو به پرداخت مبالغ هنگفت بابت جبران خسارت به نوزادان مبتلا به عوارض آن، تولید کنندگان دارو را هرچه بیشتر نسبت به مسئولیت خود در قبال مصرف کنندگان تولیدشان آگاه نمود و حتی باعث تحولات وسیع قانونگذاری در زمینه مسئولیت ناشی شد.

- از این رو شرکت ها و موسسات و مشاغل برای جلوگیری از اقامه دعاوی مسئولیت مدنی ، سعی می کنند تا کالا و خدمات خود را ایمن یا اصطلاحاً بیمه کنند

مسئولیت می تواند جنبه های مختلفی داشته باشد :

- مسئولیت اخلاقی
- مسئولیت انتظامی
- مسئولیت حقوقی یا مدنی
- مسئولیت جزایی یا کیفری

مسئولیت اخلاقی

- اخلاق معیاری است برای تشخیص حسن و قبح اعمال و دربرگیرنده مقدارزیادی از ارزشهای انسانی و اجتماعی است که همه جوامع آنها را می پذیرند.
- در اکثر قوانین جزایی سعی می شود تا موازین اخلاقی رعایت شده و اعمالی که مخالف با اخلاق فردی و اجتماعی هستند واجد وصف مجرمانه گردند ولی نباید چنین تصور نمود که هر عمل غیر اخلاقی الزاماً واجد وصف مجرمانه بوده و برای آن مجازات تعیین شده است.
- هر عملی که مغایر با موازین اخلاقی باشد لزوماً در قانون بعنوان جرم مطرح نمی شود و بالعکس نیز هر عملی که جرم باشد حتماً ضد اخلاقی نخواهد بود.

- پزشک یا داروساز در صورت قصور یا تخلف از دیدگاه اخلاقی، انسانی و شرعی در پیشگاه خداوند مسئول است لیکن این بمعنی غیر اخلاقی بودن عمل وی نخواهد بود.
- اعمالی که میتواند مسئولیت اخلاقی برای پزشک داشته باشد نظیر درگیری های لفظی ، توهین و هتک حرمت اشخاص و افشای سر حرفه ای .

مسئولیت اخلاق حرفه ای مسئول فنی داروخانه:

- داروساز با توجه به سطح آگاهی بیمار و در صورتیکه از گروه پزشکی باشد اطلاعات اضافی ارائه می نماید.
- داروساز در مورد تداخل داروهای تجویز شده در نسخه با غذا، داروهای دیگر و پاسخهای آزمایشگاهی بیمار را راهنمایی می کند.
- داروساز توصیه های مصرف دارو در حالت بارداری یا شیردهی را در صورت لزوم به بیمار اعلام می نماید.
- داروساز بیمار را در صورت مصرف "دارویی همزمان با سایر داروها" (داروهای OTC ، ضدبارداری خوراکی و غیره) در صورت لزوم راهنمایی می کند.
- داروساز در صورتیکه بیمار دارای بیماری زمینه ای نیز هست، نحوه مصرف داروهای موجود در نسخه را به بیمار توصیه می نماید.
- داروساز صحت دوزاژ تجویزی را با توجه به شرایط بیمار (سن، وزن و غیره) بررسی و در صورت لزوم با پزشک معالج مشورت می نماید.
- داروساز عوارض جانبی مهم دارو را با توجه به برگه راهنمای بیمار (بروشور) با رعایت شرایط بیمار هشدار می دهد.

مسئولیت جزایی یا کیفری

- در آن ضرر و زیان ناشی از اعمال پزشک یا داروساز متوجه شخص نبوده بلکه **جامعه** درمقابل این گونه اعمال متضرر شده است و جرم اتفاق افتاده سبب اختلال در نظم عمومی شده و به نظام اجتماعی لطمه وارد می کند و علاوه بر جبران خسارت ، مشمول مجازاتهای دیگر نیز می شوند.
- در مسئولیت جزایی جز از طریق استناد به قوانینی که توسط قوه مقننه وضع می شود ممکن نیست و نسخ قوانین به سهولت امکانپذیر نبوده و فقط از طریق تصمیم قانونگذار میسر خواهد بود .
- دادگاههای جزایی فقط اعمالی را مجازات می کنند که بموجب قانون فعل یا ترک آن عمل راجرم شناخته و صریحاً در قوانین جزایی پیش بینی شده است.

- رسیدگی به جرائم جزایی فقط در صلاحیت محاکم دادگستری کشورهاست و دولتها این حق را فقط برای خود قائلند.
- دادگاههای جزایی معمولاً در احکام خود مجرمین را علاوه بر جریمه نقدی مشمول مجازاتهای تعزیری مثل تحمل حبس، جزای نقدی، شلاق یا اقدامات تأمینی محکوم مینمایند
- مثل انجام سقط جنین جنایی یا فراهم نمودن دارو جهت سقط جنین جنایی که مرتکب بعثت انجام قتل جنین مشمول مجازات قصاص می شود.

ماده ۶۲۳ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)

هر کس به واسطه دادن ادویه یا وسائل دیگری موجب سقط جنین زن گردد به شش ماه تا یک سال حبس محکوم می شود و اگر عالماً یا عامداً زن حامله ای را دلالت به استعمال ادویه یا وسایل دیگری نماید که جنین وی سقط گردد به حبس از سه تا شش ماه محکوم خواهد شد

* ماده ۶۲۴ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)

اگر طبیب یا ماما یا داروفروش و اشخاصی که به عنوان طبابت یا مامائی یا جراحی یا داروفروشی اقدام می کنند وسایل سقط جنین فراهم سازند و یا مباشرت به اسقاط جنین نمایند به حبس از دو یا پنج سال محکوم خواهند شد و حکم به پرداخت دیه مطابق مقررات مربوط صورت خواهد پذیرفت.

افشای اسرار بیماران، موضوع ماده ۶۴۸ قانون تعزیرات

- بر اساس ماده ۶۴۸ قانون تعزیرات - کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ «اطباء و جراحان و ماماها و داروفروشان، محرم اسرار بیمار تلقی شده، به غیر از موارد ضروری و اقتضای قانون نمی توانند اسرار مردم را افشاء کنند.
- و در صورت اقدام، مرتکب به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس و یا به یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال محکوم می شود

صدور گواهی خلاف واقع پزشکی، موضوع ماده ۵۳۹ قانون تعزیرات

- ماده ۵۳۹ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) بیان می دارد: «هرگاه طبیب، تصدیق نامه برخلاف واقع درباره شخصی برای معافیت از خدمت در ادارات رسمی یا نظام وظیفه یا برای تقدیم به مراجع قضایی بدهد به حبس از شش ماه تا دو سال یا به سه تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد و هرگاه تصدیق نامه مزبور به واسطه اخذ مال یا وجهی انجام گرفته، علاوه بر استرداد و ضبط آن به عنوان جریمه، به مجازات مقرر برای رشوه گیرنده محکوم می شود

عدم کمک به مصدومین، موضوع مجازات خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی (مصوب ۱۳۵۴)

- هر کس شخص یا اشخاصی را در معرض خطر جانی مشاهده کند و بتواند با اقدام فوری خود یا کمک طلبیدن از دیگران با اعلام فوری به مراجع یا مقامات صلاحیت دار، از وقوع خطر یا تشدید نتیجه آن جلوگیری کند بدون اینکه با این اقدام، خطری متوجه خود او یا دیگران شود و با وجود استمداد یا دلالت اوضاع و احوال بر ضرورت کمک، از اقدام به این امر خودداری کند به حبس جنحه ای تا یک سال و یا جزای نقدی تا پنجاه هزار ریال محکوم خواهد شد. در این مورد اگر مرتکب، از کسانی باشد که به اقتضای حرفه خود می توانسته کمک مؤثری بکند به حبس جنحه ای از سه ماه تا دو سال یا جزای نقدی از ده هزار ریال تا یکصد هزار ریال محکوم خواهد شد.
- مسئولان مراکز درمانی اعم از دولتی یا خصوصی که از پذیرفتن شخص آسیب دیده و اقدام به درمان او یا کمکهای اولیه امتناع کنند به حداکثر مجازات ذکر شده محکوم می شوند. نحوه تأمین هزینه درمان این قبیل بیماران و سایر مسائل مربوط، به موجب آیین نامه ای است که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.
- هرگاه کسانی که حسب وظیفه یا قانون مکلفند به اشخاص آسیب دیده یا اشخاصی که در معرض خطر جانی قرار دارند کمک کنند ولی از اقدام لازم و کمک به آنها خودداری کنند به حبس جنجهای از شش ماه تا سه سال محکوم خواهند شد.
- دولت مکلف است در شهرها و راه ها به تناسب احتیاج، مراکز درمان فوری اورژانس و وسایل انتقال مصدومین و بیماران که احتیاج به کمک فوری دارند، ایجاد و فراهم کند.
- مأموران انتظامی نباید متعرض کسانی که خود، متهم نبوده و اشخاص آسیب دیده را به مراجع انتظامی یا مراکز درمانی می رسانند، بشوند».

تبلیغات گمراه کننده و فریب بیماران، موضوع ماده ۵ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی (مصوب ۱۳۳۴)

- مؤسسات پزشکی و دارویی و متصدیان مربوطه، چنانچه از آگهی های تبلیغاتی گمراه کننده و یا فریبنده ای همچون استفاده از عناوین مجعول و یا عناوین خلاف حقیقت و واقع بر روی تابلو و سرنسخه و یا به هر طریق دیگر استفاده کرده و بیمار یا مراجعین را بفریبند طبق ماده ۵ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی (مصوب ۱۳۳۴)، مجازات خواهند شد.

دخالت غیرمجاز در امور پزشکی، موضوع مواد ۱ و ۳ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی

- اشتغال به امور پزشکی بدون داشتن پروانه رسمی
- اشتغال به امور داروسازی بدون داشتن پروانه رسمی
- اقدام به تاسیس غیرمجاز یکی از موسسات پزشکی مندرج در ماده ۱، بدون اخذ پروانه از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- واگذاری پروانه رسمی خود به دیگری به نحو غیرمجاز
- استفاده از پروانه رسمی دیگری به نحو غیرمجاز
- واردات و صادرات، خرید و فروش دارو بدون اخذ مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- خرید و فروش دارو توسط هریک از شاغلین حرفه پزشکی
- خرید و فروش غیرقانونی دارو توسط مسئولین مراکز ساخت، تهیه و توزیع و فروش دارو
- اخلال در نظام دارویی کشور

جرایم مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی

- خرید و فروش غیر مجاز دارو
- خودداری از توزیع و ارائه خدمات دارویی
- اخلال در نظام توزیع دارویی
- اداره امور فنی مؤسسه توسط افراد فاقد صلاحیت
- تهیه و توزیع داروهای فاسد یا تاریخ مصرف گذشته
- ساخت غیرمجاز دارو توسط شرکت های توزیع کننده دارو
- دخل و تصرف در فرمول یا ترکیب دارو توسط سازندگان دارو
- تقلب در تهیه مواد دارویی
- عرضه داروهای تاریخ گذشته
- استفاده از برند و علامت تجاری تقلبی بر روی داروها

مسئولیت حقوقی یا مدنی

- این مسئولیت هنگامی مطرح می شود که در نتیجه اعمال پزشک زیانی متوجه اشخاص حقیقی گردد.
- این مسئولیت با جبران ضرر و زیان وارد شده قابل انجام است و کادر درمان هنگامی که بواسطه قصور پزشکی محکوم شوند شخصاً یا باتوجه به اینکه قبلاً خود را در مقابل مسئولیت مدنی بیمه نموده اند ، از طریق شرکتهای بیمه نسبت به جبران خسارت از طریق پرداخت پول اقدام می نمایند.
- مثل اینکه جراحی حین عمل جراحی اندام فوقانی، بعلت عدم دقت کافی به شریان یا عصب دست آسیب وارد کند که موجب نقص عضو در بیمار گردد. یا تحویل اشتباه دارو به بیمار یا دستور اشتباه در نحوه مصرف دارو یا تخطی از هریک از وظایف داروساز:

• از مهمترین وظایف داروساز در داروخانه طبق مستندات سازمان بهداشت جهانی (WHO) می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- اطمینان از تقلبی نبودن داروها و عرضه ی داروهای استاندارد
- نگهداری و بسته بندی بهداشتی داروها و لوازم بهداشتی درمانی
- ساختن داروی ترکیبی به روش علمی و در شرایط استاندارد
- مشاوره با پزشک معالج در موارد تداخل دارویی
- اطلاع رسانی و هرگونه هشدار و احتیاط در رابطه با مصرف دارو به بیمار
- توضیح دستور مصرف دارو به بیمار و ...

- در مسئولیت حقوقی هدف از محکومیت فرد به پرداخت خسارت جبران زیانهای وارده به فرد می باشد.
- در حقوق مدنی این حکم بعنوان قاعده پذیرفته شده که هر کس به دیگری خسارتی وارد کرد باید آنرا جبران کند.
- قاضی حقوقی می تواند از عرف و عقیده علمای حقوق و کارشناسان هم رشته در جهت اثبات مسئولیت و نهایتاً صدور حکم استفاده کند در حالیکه به قاضی جزایی چنین اجازه ای داده نشده است.
- در حقوق مدنی برای تشخیص مسئولیت به قصد و نیت عامل ورود ضرر توجهی نمی شود و نتیجه حاصله مورد توجه قرار می گیرد در حالی که در مسئولیت جزایی اصل بر عمدی بودن جرائم است و همواره سوء نیت یا خطا برای تحقق جرم و ثبوت مسئولیت ضرورت دارد.

- در مسئولیت مدنی توجهی به شخصیت خاطی نمی شود زیرا مصالح اجتماعی و لزوم جبران خسارت ایجاب می کند که خطا مفهوم اخلاقی خود را از دست داده و جنبه نوعی و اجتماعی پیدا کند.
- برای مثال فرد صغیر و مجنون با اینکه قابلیت تمیز ندارند از نظر مدنی مسئول هستند در حالی که در حقوق جزا این افراد عاری از مسئولیت تلقی می شوند.
- در دعاوی مدنی مسئولیت اقامه دعوا با خود مدعی است و اگر وی اقدام به طرح دعوا نکند هیچ مرجعی موظف به انجام چنین امری نخواهد بود. در حالی که در دعاوی کیفری اقامه دعوا توسط دادستان یا مدعی العموم صورت می گیرد.

خطا (Error)

- یک خطای پزشکی درواقع یک عارضه جانبی قابل پیشگیری درمراقبتهای پزشکی است که ممکن است آشکار باشد یا نباشد و از طرف دیگر برای بیمار مضر باشد یا نباشد.
- بطور کلی حدود ۱۴۲۰۰۰ نفر در اثر عوارض جانبی درمانهای پزشکی در سال ۲۰۱۳ فوت شده اند و تخمین زده می شود خطاهای پزشکی امروزه موجب مرگ بالغ بر ۲۰۰۰۰۰ نفر هر سال در آمریکا می گردد.

خطا ممکن است بدو شکل باشد:

- استفاده از یک طرح نادرست برای رسیدن به هدف (**error of planning**)
- شکست در تکمیل یک عمل برنامه ریزی شده آنچنانکه مورد انتظار است (**Error of execution**)

قصور (malpractice)

- قصور پزشکی وقتی اتفاق می افتد که یک پزشک ، داروساز ، دندانپزشک یا افراد دیگر شاغل در حرف پزشکی مثل پرستار یا تکنسین و غیره ، کاری را انجام می دهند یا کاری را انجام نمی دهند و این امر موجب آسیب یا ضرر بیمار می گردد.
- قصور پزشکی در واقع وقتی حادث می شود که خدمات دهندگان سیستم درمانی از استاندارد شناخته شده برای مراقبت های پزشکی منحرف شده اند

• احراز قصور پزشکی با وجود همزمان چهار عامل زیر میسر است (4D) :

1. Duty , Liability (وظیفه)
2. Dereliction , Violation (تخطی)
3. Damage (آسیب)
4. Direct causation (رابطه سببیت مستقیم)

- قصور و خطا ممکن است در هر مرحله ای از درمان رخ دهد.

- از زمانی که مسئولیت بیمار بعهدہ فردی گذارده می شود تا زمان گرفتن شرح حال ، معاینه فیزیکی، انجام آزمایشات و اقدامات تشخیصی پاراکلینیک، شروع درمان ، تجویز دارو، پیگیری درمانی را شامل می شود.

- بنابراین ممکن است هریک از پرسنل شاغل در سیستم هداشتی درمانی را شامل شود.

مسئولیت انتظامی

- در صورت تخطی پزشکان از قوانین انتظامی (مانند آنچه در نظام پزشکی مطرح است) رخ می دهد.
- خطای انتظامی عبارتست از نقض تکالیفی که بموجب مقررات صنفی وضع شده است.
- افراد وابسته به هر صنفی بموجب مقررات صنفی مکلف به رعایت مواردی می باشند که عدم انجام آنها موجب مسئولیت انتظامی آنها میگردد. در صورتی که انجام اینگونه اعمال به هیچ وجه منجر به تعقیب جزایی نخواهد شد.

- خطا و مسئولیت انتظامی به موجب مصوبات قوه مجریه (تصویب نامه ها ، آئین نامه ها ، نظامنامه ها و بخشنامه) تعیین می شود که همیشه در معرض تغییر و تحول بوده و مقام بالاتر می تواند با اتخاذ تصمیم جدیدی آنها را نسخ نماید.
- درداد گاههای انتظامی برخلاف داد گاههای جزایی می توانند هر عملی را که تخلف ازوظایف و تکالیف شغلی بوده و یا مخالف حیث صنفی تشخیص داده شود مورد تعقیب و مجازات قرار دهند.
- رسیدگی به خطاهای انتظامی در صلاحیت داد گاهها و محاکم انتظامی است که معمولاً در هر سازمان و یا نهادی وجود داشته و ممکن است سازمان و تشکیلات آنها نیز با هم متفاوت باشد.
- مجازاتهای انتظامی برخلاف مجازاتهای جزایی جنبه اداری داشته و نهایتاً به اخراج و توبیخ یا انفصال دائم ختم می شود.

نوع مسئولیت	اقامه دعوی	هدف محکومیت	مرجع رسیدگی	مرجع قضاوت	متضرر	مجازات
جزایی (کیفری)	دادستان	جلوگیری از اخلاص در نظم عمومی	محاکم دادگستری	مصوبات قوه مقتنه (قوانین)	جامعه	جریمه نقدی و تعزیر
حقوقی (مدنی)	فرد مدعی	جبران خسارت	محاکم دادگستری	عرف و عقیده علمای حقوقی و کارشناس	اشخاص حقیقی	شرکتهای بیمه
انتظامی	فرد مدعی	جلوگیری از خطاهای صنفی	محاکم انتظامی	مصوبات قوه مجریه	اشخاص حقیقی و اصناف	مجازاتهای اداری

- از دانش آموختگان داروسازی انتظار می رود اطلاعات عمومی کافی در جنبه های مختلف علوم دارویی داشته و نیازهای جامعه را در این ارتباط حل نماید. این انتظارات می تواند به عنوان مبانی ایجاد مسئولیت مدنی آنها قلمداد گردد.

- با توجه به تعریف مسئولیت مدنی ، چه زیان واراده در اثر عمل خود شخص یا اشخاص وابسته به او یا ناشی از اشیاء و اموال تحت مالکیت یا تصرف او باشد ، جبران خسارت باید توسط مسئول فنی جبران شود.

- بر همین اساس نه تنها اعمال اشتباه داروساز، بلکه خطا و اشتباه تهیه کنندگان دارو، که تحت نظر او کار می کنند ، نیز موجب مسئولیت مدنی در مقابل اشخاص زیان دیده می شود .

وظایف مسئول فنی داروخانه :

- حضور فعال در داروخانه در ساعات تعیین شده طبق پروانه مسئول فنی داروخانه
- کنترل نسخ و ارائه داروهای تجویز شده طبق ضوابط و امضاء و ممهور نمودن آنها
- عرضه داروهای بدون نسخه مطابق فهرست و ضوابط اعلام شده از سوی وزارت و ارائه راهنمایی داروئی جهت استفاده از آنها
- اعمال نظارت بر شرایط نگهداری داروها، شکل ظاهری، کیفیت فیزیکی و تاریخ مصرف و نحوه تدارک و عرضه داروها و اعلام اشکالات مشاهده شده در داروها برابر الگوی تعیین شده از طرف اداره کل
- ساخت و ارائه داروهای ترکیبی طبق ضوابط با توجه به اصول علمی و فنی به نحوی که مانع سایر وظایف قانونی وی نگردد.
- جلوگیری از دخالت افراد غیر مجاز در امور فنی داروخانه
- نظارت بر اجرای Recall و انعکاس موارد بررسی جهت جمع آوری و عودت داروها طبق ضوابط

- نسخه پیچی، فروش دارو و مواد غیرقانونی و غیرمجاز و یا ترکیب مواد برای تهیه دارو توسط اشخاص غیرمتخصص، (مگر با راهنمای دکتر داروساز) از اعمال خلاف قانون و مقررات می باشند که در صورت ایجاد زیان، مسئولیت جبران ضرر وارده بر عهده دکتر داروساز (مسئول فنی) مربوطه می شود.

- به عبارتی دیگر در این حالت طبق قاعده اتلاف، اجتماع سبب و مباشر مطرح می گردد مسئول فنی (سبب)، نسخه پیچ (مباشر)، در نتیجه سبب اقوا از مباشر است و مسئولیت جبران خسارت ناشی از هر گونه نسخه پیچی با دکتر داروساز مربوطه می باشد. شایان ذکر است این مسئولیت شامل کالاهای موجود در داروخانه اعم از پروتز، لنز و ... نیز می گردد.

- در حالتی دیگر چنانچه دکتر داروساز نسبت به دارویی که تجویز شده ؛ عوارض و تداخل دارویی آن را بداند ، موظف است با پزشک مربوطه مشاوره نماید و در غیر اینصورت ، چنانچه زیانی رخ دهد ، پزشک مربوطه و دکتر داروساز هر دو به دلیل اجتماع سبب و مباشر مقصر اعلام می شوند که هریک نسبت به شرح وظایف خود ضامن می باشند.

- لازم به ذکر است در مورد عوارض جانبی (side effect) دارو مسئولیتی متوجه آنها نیست.

- از طرفی داروهایی که بطور رسمی از مبادی قانونی کشور توزیع می شوند ، اگر بعدها عوارض آن مشخص گردد مانند مثال داروی تالومید ، مسئولیتی متوجه داروساز نمی باشد ولی اگر داروی قاچاق و یا غیر مجاز در داروخانه توزیع گردد ؛ مسئولیت ناشی از ضرر و زیان نسبت به بیمار بر عهده ی مسئول فنی می باشد و علاوه بر مسئولیت مدنی ، می توان آن را از تخلفات انضباطی محسوب نمود.

